

26.10.2020

Przedmiot: Podstawy rolnictwa
klasa I SB Rolnik

Temat: **Klasy bonitacyjne gleb**

Temat; Kompleksy glebowo –rolnicze.

- Klasy bonitacyjne** gleb są stworzone w oparciu o ich urodzajność. Na podstawie uzyskiwanych plonów oceniana jest zdolność gleby do produkcji rolnej. Klasyfikacja odbywa się w oparciu o ocenę pewnych właściwości gleby, takich jak grubość poziomu próchniczego, budowa i elementy profilu glebowego, a w związku z tym warunków środowiska, w jakich powstała, czyli wysokości nad poziomem morza, stopień nachylenia terenu i jego ekspozycja.
W polskim systemie bonitacji gleby wyróżnia się:
9 klas gleb gruntów ornych: I, II, IIIa, IIIb, IVa, IVb, V, VI, VIRz
6 klas gleb użytków zielonych: I, II, III, IV, V, VI.
- Wyróżniono 9 klas bonitacyjnych**: najlepsze (I), bardzo dobre (II), dobre (IIIa), średnio dobre (III), średnie lepsze (IVa), średnie gorsze (IVb), słabe (V), najłabsze (VI), najłabsze, trwale za suche lub za mokre (VI RZ).
- I klasa bonitacyjna** to gleby najlepsze o najbardziej dogodnych warunkach wodnych i powietrznych. Mają najlepiej wykształcony i najgrubszy poziom próchniczny, odpowiedni odczyn, dobrą przepuszczalność i wilgotność. Są żyzne, dzięki czemu możliwe jest uprawianie na nich wymagających roślin i jednocześnie uzyskiwanie wysokich plonów. W Polsce jest ich bardzo mało, stanowią bowiem prawie 0,5% wszystkich gleb. Są to czarnoziemy, czarne ziemie, mady, rędziny, brunatne właściwe. Można na nich uprawiać buraki cukrowe, pszenicę, rzepak oraz warzywa.
- II klasa bonitacyjna** to gleby bardzo dobre, które są nieco gorsze od I klasy, gdyż mają mniejszą przepuszczalność i przewiewność, lecz nadal można z nich otrzymywać wysokie plony, przy zastosowaniu niewielkich zabiegów agrotechnicznych. Są to gleby płowe, a uprawiane na nich mogą być buraki cukrowe, rzepak, pszenica, warzywa, drzewa owocowe.
- Klasa bonitacyjna IIIa** to gleby dobre, cechujące się średnią żyznością, ze względu na małą ilość próchnicy. Są to gleby brunatne, płowe, rędziny, mady piaszczyste i torfowe. Uzyskiwanie z nich plonów roślin wymagających (buraków cukrowych, pszenicy) jest możliwe wyłącznie dzięki stosowaniu zabiegów agrotechnicznych. Plony roślin niewymagających (żyto, jęczmień, owies, ziemniaki) są relatywnie wysokie bez tego.
- Gleby średnio dobre stanowią IIIb** klasę bonitacyjną. Są to gleby oglejone gleb brunatnych, płowych, czarnych ziem i torfowych. Plony roślin mało wymagających są dość wysokie. Bez większych problemów rosną na nich niewymagających zbóż i niektóre gatunki drzew owocowych.
- Klasa bonitacyjna IVa** to gleby średnie gorsze. Tutaj ilość składników odżywczych jest uzależniona od skały macierzystej. Z tego względu konieczne jest stosowanie intensywnych zabiegów agrotechnicznych nawet w przypadku upraw roślin mało wymagających, a wysokość plonów jest uzależniona od warunków pogodowych. Są to gorsze gleby brunatne, płowe, a w szczególności bielice. Rosną na nich rośliny pastewne, żyto, ziemniaki, owies.
- Kolejną klasą bonitacyjną są gleby słabe**, ubogie w próchnicę i składniki odżywcze. Dodatkowo często spotyka się w nich duże okruchy skalne i są albo nadmiernie uwilgocone, albo przesuszone. Warunkuje to wykorzystywanie intensywnych zabiegów agrotechnicznych, które nie dają gwarancji wysokich plonów. Wśród tych gleb znaleźć można te, które powstały na piaskach bielicowe, płowe, rdzawe, brunatne dystroficzne. Uprawy roślin niewymagających, czyli ziemniaków, owsa, żyta są możliwe dzięki stosowanym zabiegom agrotechnicznym i są uzależnione od warunków pogodowych.
- Gleby najłabsze to VI** klasa bonitacyjna i stanowią je gleby górskie, bielice, rdzawe, podmokłe mady położone dodatkowo w miejscach silnie nachylonych, na dużych wysokościach. Są bardzo płytkie, mocno wilgotne lub bardzo suche. Można na nich uprawiać jedynie nie wymagające zboża, które nie wiadomo czy przyniosą plony, z tego względu przeznaczane są zazwyczaj na pastwiska.
- Ostatnia VI RZ** klasa bonitacyjna to gleby bardzo złe, praktycznie pozbawione poziomu próchniczego. Są mocno wyniszczone lub dopiero powstające, dlatego uprawa jest na nich niemożliwa. Przeznacza się je pod zalesienia.

Kompleksami przydatności rolniczej gleb albo kompleksami glebowo-rolniczymi

- nazywamy zespół różnych jednostek taksonomicznych gleb, które wykazują zbliżone właściwości rolnicze i mogą być podobnie użytkowane.
- **Kompleksy glebowo-rolnicze**- stanowią zatem zbiorcze typy siedliskowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z którymi powiązane są odpowiednie rośliny uprawne

Przy kwalifikowaniu gleb do odpowiednich kompleksów bierze się pod uwagę następujące kryteria:

- charakter i właściwości samej gleby (typ, podtyp, rodzaj, gatunek, właściwości fizyczne, fizykochemiczne i chemiczne, stopień kultury),
- warunki klimatyczne gleby,
- sytuację geomorfologiczną gleby (położenie w rzeźbie terenu),
- układ stosunków wilgotnościowych,
- przydatność lub nieprzydatność gleb pod użytki rolne.

- Nazwy kompleksów gleb ornych pochodzą od nazw gatunków zbóż – pszenicy i żyta w odniesieniu do gleb terenów równinnych oraz dodatkowo owsa – w odniesieniu do gleb terenów górskich.

- W naszych bowiem warunkach glebowo-klimatycznych zboża są najlepszymi roślinami wskaźnikowymi, między innymi ze względu na dobre wykorzystanie wody pozimowej zawartej w glebie oraz wierność plonów . Ponadto rośliny zajmują u nas w strukturze zasiewów 50-60% powierzchni gleb ornych. Ponadto wydziela się także nieużytki rolnicze – N i grunty pod zabudowaniami – Tz.

W obrębie gleb ornych wyróżniamy następujące kompleksy przydatności rolniczej:

- kompleks pszeniczny bardzo dobry
- kompleks pszeniczny dobry
- kompleks pszeniczny wadliwy
- kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)
- kompleks żytni dobry
- kompleks żytni słaby
- kompleks żytni bardzo słaby (żytnio-lubinowy)
- kompleks zbożowo-pastewny mocny
- kompleks zbożowo-pastewny słaby
- kompleks pszeniczny górski
- kompleks zbożowy górski
- kompleks owsiano-ziemniaczany górski
- kompleks owsiano-pastewny górski
- gleby orne przydatne pod użytki zielone

Na podstawie dostępnych Źródeł informacji (Internet, książka, czasopisma) w zeszycie krótko scharakteryzuj kompleksy. Podaj przykład;

1 - kompleks pszeniczny bardzo dobry -

- obejmuje najlepsze gleby naszego kraju, zasobne w składniki pokarmowe, o odczynie obojętnym, głębokim poziomie próchnicznym, dobrej strukturze, przepuszczalne, przewiewne, magazynujące duże ilości wody. Osiąga się na nich wysokie plony.
- kompleks pszeniczny bardzo dobry – kl. I i II; burak cukrowy, pszenica, koniczyna czerwona, lucerna siewna, rzepak ozimy, bobik, wyka jara; 3,8%

2 - kompleks pszeniczny dobry

- - gleby nieco mniej urodziwe, zwięźlejsze i cięższe do uprawy, czasem okresowo gorzej przewietrzane albo wykazują okresowo słabe niedobory wody. Na tych glebach udają się wszystkie rośliny uprawne, ale w części jest to zależne od pogody i poziomu agrotechniki.
- 2 - kompleks pszeniczny dobry – kl. II, IIIa, i IIIb; burak cukrowy, pszenica, koniczyna czerwona, lucerna siewna, rzepak ozimy, bobik, wyka jara; 18,0%

3 - kompleks pszeniczny wadliwy -

- obejmuje gleby pszenne średnio zwięzłe i zwięzłe, które nie są zdolne do magazynowania większych ilości wody. Należą tu gleby zwięzłe płytkie zalegające na zbyt przepuszczalnym podłożu lub średnio zwięzłe zlokalizowane na zboczach i narażone na erozję.
- 3 - kompleks pszeniczny wadliwy – kl. IIIb, IVa i IVb; jęczmień, owies, kukurydza, słonecznik; 3,1%